

KS
Åse Laila Snåre
aselaila.snare@ks.no

Deres ref.:
Vår ref.: 20/12189-1
Saksbehandler: Kathrine Egeland
Dato: 28.04.2020

Lovfortolkning - Smittevernloven § 7-3 - Det regionale helseforetakets ansvar for å sørge for forsvarlig isolering i sykehus.

Vi viser til e-post av 8. april 2020 fra Åse Laila Snåre, avdelingsdirektør i Kommunenes Sentralforbund – KS. Det fremgår av e-posten at flere kommuner er bekymret for hvordan de skal ivareta tvungen isolering av koronasmittede enkeltpersoner som har utfordringer knyttet til rus og/eller psykiske lidelser.

KS stiller spørsmål om sykehusene er forpliktet til å ta imot personer for gjennomføring av tvungen isolering. Et notat fra Stavanger kommune som drøfter og belyser problemstillingene er vedlagt e-posten.

Rettslig vurdering

Smittevernloven har som formål å verne befolkningen mot smittsomme sykdommer og skal sikre at helsemyndigheter og andre myndigheter setter i verk nødvendige smitteverntiltak og samordner sin virksomhet i smittevernarbeidet, jf. § 1.

Smittevernlovens regler bygger gjennomgående på prinsippet om at alt smittevernarbeid for å forebygge en smittsom sykdom eller motvirke at den blir overført skal bygge på frivillighet. Smittevernloven § 1-5 stadfester dette prinsippet og angir grunnleggende krav om at smitteverntiltakene etter loven skal være basert på en klar medisinskfaglig begrunnelse og være nødvendig. Ved iverksettelse av tiltak skal det legges vekt på frivillig medvirkning fra den tiltaket gjelder.

Kommunen spiller en sentral rolle i det frivillige arbeidet og skal sørge for at alle som oppholder seg i kommunen er sikret nødvendige forebyggende tiltak, undersøkelsermuligheter, behandling og pleie utenfor institusjon og pleie i sykehjem eller annen kommunal helseinstitusjon, jf. § 7-1. Tiltak og tjenester for å forebygge smittsomme sykdommer skal utgjøre et eget område i planen for helse- og omsorgstjenesten, jf. smittevernloven § 7-1 tredje ledd.

De regionale helseforetakene har på sin side ansvar for å sørge for at befolkningen i helseregionen med hensyn til smittsom sykdom er sikret nødvendig spesialistundersøkelse, laboratorieundersøkelse, poliklinisk behandling og sykehusbehandling, forsvarlig isolering i sykehus, og annen spesialisthelsetjeneste, jf. smittevernloven § 7-3. Det skal utarbeides en plan om det regionale helseforetakets tiltak og tjenester for å forebygge smittsomme sykdommer eller motvirke at de blir overført, jf. regelens andre ledd.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Kathrine Egeland, tlf.: +4748066129

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Smittevernloven § 7-3 kombinert med regler i kapittel 5 som hjemler tvangstiltak og regler for gjennomføring av isolering i sykehus, forplikter de regionale helseforetakene til å ta imot personer for gjennomføring av tvungen isolering.

Smittevernloven § 5-2 hjemler adgang til tvungen legeundersøkelse og kortvarig isolering i sykehus. Bestemmelsen kommer kun til anvendelse når alle rimelige muligheter for frivillig medvirkning har vært prøvd, jf. frivillighetsprinsippet i første ledd.

Smittevernloven § 5-3 hjemler tvungen isolering i sykehus. Det er et hovedkrav at vedtak om etablering av tvungen isolering i sykehus ikke treffes før man har prøvd eller overveiet muligheten av å gi den smittede et tilfredsstillende behandlings- og omsorgstilbud eller annet smitteforebyggende tilbud på frivillig grunnlag, jf. frivillighetsprinsippet i bestemmelsens første ledd og smittevernloven § 7-1 første ledd. Ansvar for slike alternative tilbud vil ligge på kommunen og de regionale helseforetakene avhengig av type tiltak, jf. lovens oppgavefordeling i smittevernloven kapittel 7.

Tvungen isolering i sykehus vil etter dette bare være rettmessig hvor man på tross av konkrete forsøk på å etablere andre frivillige tiltak, ikke oppnår å forebygge eller motvirke at sykdommen overføres til andre. Slik tvungen isolering kan bare gjennomføres når det etter en helhetsvurdering er den klart mest forsvarlige løsningen i forhold til faren for smitteoverføring og den belastningen som tvangsinngrepet må antas å medføre, og det er overveiende sannsynlig at andre ellers vil bli smittet. Det er forutsatt at det aldri vil være adgang til å gjøre vedtak om tvungen isolering overfor dem som medvirker frivillig til de tiltak som er nødvendige for å motvirke overføring av smitte.

Tvungen isolering i sykehus etter smittevernloven er begrunnet ut fra andre hensyn enn hensynet til den smittede og avviker derfor fundamentalt fra andre tvangstiltak innenfor helsevernet, f.eks. tvungent psykisk helsevern, som i første rekke gjennomføres av hensyn til den syke selv. Isolering etter smittevernloven utgjør derfor et enda mer alvorlig integritetsinngrep og må anvendes med forsiktighet.

Innleggelse til tvungen undersøkelse og kortvarig isolering etter § 5-2 eller isolering etter § 5-3 skal skje i en egnet sykehusavdeling eller sengepost, jf. smittevernloven § 5-4 første ledd. Avdelingen eller sengeposten skal være spesielt lagt til rette for å motta smittede slik at de kan få det medisinske og pleiemessige behandlingstilbud som vil føre til så kortvarig isolering som mulig.

Under isoleringen kan det iverksettes pleiemessige og sikkerhetsmessige tiltak for å gjennomføre en effektiv isolering. Tiltakene skal være begrenset til det som er helt påkrevd i forhold til faren for smitteoverføring. Oppholdet skal så langt råd er gi muligheter for normal livsutfoldelse og kontakt med nære pårørende, jf. bestemmelsens andre ledd.

Vedtak om tvungen isolering i sykehus og legemiddelbehandling gjøres av smittevernemnda, se §§ 7-5, 7-6 og 7-8, etter reglene i §§ 5-5 til 5-7.

Godkjenning av andre institusjoner enn sykehus for gjennomføring av tvangsmessig isolasjon

Når særlige forhold krever det har Helsedirektoratet mulighet for å godkjenne andre institusjoner enn sykehus for gjennomføring av tvangsmessig isolasjon etter smittevernloven § 5-4 tredje ledd. Dette er et unntak fra lovens alminnelige hovedregel om at det kun er sykehus som kan gjennomføre tvangsmessig undersøkelse og isolering.

Kommunale institusjoner som har fått godkjent sin institusjon for bruk av tvangsmessig isolering etter smittevernloven § 5-4 tredje ledd kan kun anvende tvangsmessig isolering overfor en person etter vedtak av Smittevernemnda. Tvangsmessig isolering må alltid skje på en måte som ivaretar menneskerettighetene nedfelt i menneskerettighetsloven og prinsippene for gjennomføring av tvangsmessig isolering nedfelt i smittevernloven § 5-4 er også langt på vei overførbare.

Det er i hovedsak sykehjem som har søkt om godkjenning. Det er foreløpig ikke behandlet noen søknader fra rusinstitusjoner. Helsedirektoratet utarbeider nå et informasjonsbrev med veiledning til de institusjonene som er godkjent for tvangsmessig isolering for å konkretisere hvilke prinsipper og regler som gjelder for slikt tilbakehold.

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
seniorrådgiver

Kathrine Egeland
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk